

ਸਾਡਾ ਖੁਦਾ ਇਤਹਾਸਿਕ ਹੈ

ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਾਡੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹਾਂ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕੀਏ। ਇਹ ‘ਧਰਤੀ ’ਤੇ ਸੁਰਗ’ ਪਾਪ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਪ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਲਟ ਅਸਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜੀਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ।

ਖੁਦਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਸੰਗਤ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਹ ਤੇ ਜੋਖਮ ਸਚਮੁਚ ਸੀ। ਉਹ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ, ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ-ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਬੰਧ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਂਗ, ਰੋਬੋਟ ਵਾਂਗ ਭਾਵ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ। ਆਦਮ ਅਤੇ ਹੱਵਾ ਨੇ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਭੁੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਗਲਤ ਪਸੰਦ ਚੁਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੰਗ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਤਾਂ ਓਸੇ ਵਕਤ ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਜੋ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਓਸੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ ਜੁਦਾਈ ਹੈ। ਆਦਮ ਅਤੇ ਹੱਵਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਸਮਾਨੀ ਮੌਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ‘ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਗ਼ਲਤ ਹੋਇਆ!’ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ! ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਇੱਥੇ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਤਲਾਅ ਦੇ ਖਲੋਤੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਪੱਥਰ ਸੁੱਟਣ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਕੰਢਿਆਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਾਡੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਪਾਪ, ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੌਤ ਸਭ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ। ‘ਕਿਉਂਕਿ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ’ (ਰੋਮੀਆਂ 3:23)। ‘ਇਸ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਪਾਪ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪਾਪ ਤੋਂ ਮੌਤ ਆਈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤਾ’ (ਰੋਮੀਆਂ 5:12)। ‘ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਭਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਧਰਮ ਦੇ ਇਕ ਕੰਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਭਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਮਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਮਿਲਿਆ’ (ਰੋਮੀਆਂ 5:18)। ਅਸੀਂ ਵੀ, ਜੋ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ, ਅਦਨ ਦੇ ਉਸ ‘ਬਾਗ਼ ਦੇ ਬਾਹਰ’ ਖਲੋਤੇ ਹਾਂ। ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਿੱਗਣਾ ਸਾਡੇ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੁਦਾਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਜੁਦਾਈ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣੀ। ਅਸੀਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋ ਕੇ ਯਸਾਯਾਹ ਵਾਂਗ ਪੁਕਾਰਦੇ ਹਾਂ, ‘ਹਾਇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੱਸ ਹੋ ਗਿਆ!’ (ਯਸਾਯਾਹ 6:5)।

ਭਲਾ ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਹਾਂ? ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਉਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਕਾਮੀ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਬੂਤ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਰਚੇ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਹਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਕ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਨਹੀਂ!' ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਛੱਡਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਸਾਬਿਤ ਅਤੇ ਨਾਕਾਮੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖ਼ਿਆਲ ਨੂੰ ਖਾਰਿਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਲ ਅਰਥ ਵੀ ਹੈ? ਭਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਹੈ? ਕੀ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਰਚਨਾ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਬੁੱਧ, ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਸੀਂ 'ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁਰਗ' ਦੇ ਇਕ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਗਤੀ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣਾ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਭੁੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾਕਾਮੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁੰਨ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਸਾਡੇ ਲਈ ਓਨਾ ਹੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰਚਣ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਹਦਾ ਕੰਮ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਜੇ ਉਹਨੇ ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵਜੂਦ ਹੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਜਾ, ਜੇ ਉਹ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹੁੰਦੇ।

ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਉਵੇਂ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਰਚਨਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਕੰਮ ਦਾ। ਰਚਨਾ ਉਹਦੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਉਹਦੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਨੂੰ। ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੋਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖ਼ੁਦਾ

ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖ਼ੁਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਨਾਦੀਕਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਓ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਅਨਾਦੀਕਾਲ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪਨਡੁੱਬੀ ਵਾਂਗ ਵੇਖੀਏ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਪਨਡੁੱਬੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਕਤ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਾਂ। ਉਸ ਪਨਡੁੱਬੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਖ਼ੁਦਾ ਉਸ ਪਨਡੁੱਬੀ (ਸਮੇਂ) ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਸਮੁੰਦਰ (ਅਨਾਦੀਕਾਲ) ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ। ਪਨਡੁੱਬੀ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਕੰਮ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਰਥ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਉਹਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਦੂਜਾ, ਜਿਵੇਂ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਕੰਮਾਂ

ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਉਹਦੇ ਬੇੜੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਜ਼ਬੂਰ 19: 1)। ਤੀਜਾ, ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਉਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਲਈ ਆਮ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਵਰਤਾਓ ਦੇ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿਚ ਖਾਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਖੁਦਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਬਾਈਬਲ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਾ

ਬਾਈਬਲ ਸਾਨੂੰ ਅਨੇਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੜੀਬੱਧ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕੇ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਦਰਭ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਪਾਪ ਨਾਲ ਗੰਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਦੂਜਾ ਸੰਦਰਭ ਸਾਨੂੰ ਪਾਪ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ 'ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।¹ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਲਈ ਖੁਦਾ ਕੋਲ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ।

ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮਹਾਨ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਢੰਗ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਨੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਬੇੜਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਯਕੀਨਨ, ਨੂਹ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਖ਼ਬਰ ਸੀ, ਪਰ ਮਨੁੱਖ-ਜਾਤੀ ਲਈ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਸੀ। ਬੁਰਿਆਈ ਦਾ ਪੇਟ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਉਤਪਤ 6: 1-9: 17)। ਖੁਦਾ ਨੇ ਨੂਹ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸਨ।

ਖੁਦਾ ਨੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਛੱਡ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਹਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਗ਼ੈਰ ਮਾਮੂਲੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਉਂ ਆਖਿਆ? ਖੁਦਾ ਦਾ ਇਹ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸੀ ਕਿ ਅਬਰਾਹਾਮ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ 'ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੂਰਵਜ' ਸੀ, ਅਬਰਾਹਾਮ 'ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਪੂਰਵਜ' ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਓਸੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਬਰਕਤ ਪਾਉਣੀ ਸੀ। ਅਬਰਾਹਾਮ ਇਬਰਾਨੀ, ਇਬਰਾਨੀ ਕੌਮ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬਣ ਗਿਆ (ਉਤਪਤ 12: 1-4; 14: 13; ਯਸਾਯਾਹ 41: 8) ਅਤੇ ਅਖ਼ੀਰ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ (*yeshua hammashiach*) ਮੰਨ ਕੇ ਉਹਦੇ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਕੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਬਣਨ (ਗਲਾਤੀਆਂ 3: 26-29) ਵਾਲੇ ਹਰ ਬੰਦੇ ਦਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਖੁਦਾ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਸੀ।

ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਪੜਪੋਤੇ ਯੂਸਫ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਮਨਾਮ ਅਤੇ ਮਨਮੌਜੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਿਹਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਨਾਨ ਦੇ ਇਕ ਖ਼ਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਫ਼ਿਰਾਉਨ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਦੇ ਘਰ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਕਿਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਬਰਾਨੀ ਗੁਲਾਮ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਅਖ਼ੀਰ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਫ਼ਿਰਾਉਨ ਦੇ ਅਹਿਮ ਰੁਤਬੇ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਲਾ ਕੋਈ

ਪੇਸ਼ਨਗੋਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਯੂਸਫ਼ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਰਥਾਤ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਏਗਾ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਵੇਖਣਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਉਹਦਾ ਉਪਾਅ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਯੂਸਫ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਹਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸੀ (ਉਤਪਤ 45:4-15)। ਇਹ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਮਿਸਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਬਰਾਨੀ ਬਾਲਕ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੌਤ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਇਬਰਾਨੀ ਨਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ। ਉਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਅਧੀਨ ਇਕ ਅਣਹੋਣੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ। ਇਬਰਾਨੀ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਯਹੂਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਲੇਖਕ ਟਰਟੁਲੀਅਨ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਹੀ² ਮੂਸਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਮੂਸਾ ਮਿਸਰੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਜਰਨੈਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੋਪੀਅਨ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਉਹਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।³ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਸੀਨਈ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਦੌੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਅੱਸੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ।

ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਉਹਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਮਿਸਰ ਦੇ ਫ਼ਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਢੀਠ ਹੋ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਆਫ਼ਤ ਅਤੇ ਗੜਬੜੀ ਅਤੇ ਹਰ ਮਿਸਰੀ ਦੇ ਘਰ ਸੋਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ। ਇਬਰਾਨੀ ਲੋਕ ਮਿਸਰ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਗਏ ਅਤੇ ਸੀਨਈ ਪਹਾੜ ਤੇ ਇਕ ਅਜ਼ਾਦ ਕੌਮ ਬਣ ਗਏ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ, ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਕੁਚ 3-20)।

ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਕੰਮ ਵੱਡੇ ਹਨ;
ਓਹ ਸਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰਸੰਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਲਦੇ ਹਨ।
ਉਹ ਦੀ ਕਰਨੀ ਤੇਜ ਅਤੇ ਉਪਮਾ ਹੈ,
ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਧਰਮ ਸਦਾ ਤੀਕ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਉਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਚਰਜ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਇਆ,
ਯਹੋਵਾਹ ਦਯਾਲੂ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਲੂ ਹੈ।
ਉਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਡਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਦਿੱਤਾ,
ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਸਦਾ ਲਈ ਚੇਤੇ ਰੱਖੇਗਾ।
ਉਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਬਲ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ,
ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਮਿਰਾਸ ਦਿੱਤੀ।
ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਅਟੱਲ ਰਹਿਣਗੇ,
ਉਹ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਸਚਿਆਈ ਤੇ ਨਿਆਉਂ ਦੇ ਹਨ,
ਉਹ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੇ ਹਨ।

ਓਹ ਸਚਿਆਈ ਅਤੇ ਸਿਧਿਆਈ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।
ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਲਈ ਨਿਸਤਾਰਾ ਘੱਲਿਆ,
ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ,
ਉਹਦਾ ਨਾਮ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਭੈ ਦਾਇਕ ਹੈ!
(ਜ਼ਬੂਰ 111:2-9)।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਹੇਅੰਜ਼ ਜ਼ਹਰੰਟ, *ਦ ਕਵੇਸ਼ਚਨ ਆਫ਼ ਗੋਡ* (ਨਿਯੂ ਯਾਰਕ: ਹਰਕੋਰਟ ਬ੍ਰੈਸ ਜੋਵਨੋਵਿਚ, 1969), 287.
²ਟਰਟੁੱਲੀਅਨ ਲਾਤੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਸੀਹੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਉਹ ਦੂਜੀ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ³ਜੋਸੇਫ਼ਸ *ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਸ* 2.10 ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ।